DIMITRIE STELARU

„Nemoarte"

Rămasă fundamental aceeaşi, în *Nemoarte,* 1968, ca şi în *Ora fantastică,* 1942, poezia lui Dimitrie Stelaru se găseşte totuşi astăzi la capătul unui proces de simplificare, de, dacă termenul n-ar fi nepotrivit din alt punct de vedere, clasicizare. N-au dispărut de tot insolitul, aerul de bufonerie teribilă, gluma sumbră, sarcastică *(Vechiul, Bocitorii, Lacomul, Agentul acoperit),* dar acum poezia nu mai pare a se nutri în primul rînd din ele, ci din propria substanţă, adîncă, interioară. La început, dezgustul, suferinţa, „detresa" poetului nu erau de imaginat în afara acestui limbaj care le ascundea pe măsură ce le releva, denaturîndu-le, răstălmăcindu-le, cu plăcere şi silă. Poetul a păstrat, s-ar zice, întreg dispreţul pentru cei ce nu ştiu să se prefacă, pentru cei ce-şi plîng, ridicoli, sufletul negru:

„Cuvintele lor atîrnă pe gură, ca sperietori, / Clocesc venin şi pasul e groapă neagră, | In care au căzut. | Cine sînt bocitorii fermelor, oraşelor'!' / Cei mari rămîneau întotdeauna mari, / Cu mîinile obosite de podoabe grele şi ochii /Stricaţi de alcoolul barurilor".

în *Nemoarte,* mistificaţia voită, pozã, au devenit însă secundare; poetul nu mai cîntă „ora fantastică", a stafiilor care apar pe scene, gălăgioase sau îmbrăcate în aur, ci o altă oră, mai spre ziuă, cînd teatrul a murit şi începe adevăratul, tulburele dans:

„ E o noapte în fiecare zi l şi teatrul moare la miezul nopţii, / în sforile vorbelor zac stafii / unele sînt de aur şi gălăgie, / altele nepăsătoare şi rămase în firide.// Lasă-i / Nu auzi şuierînd mumiile? II La o fereastră, în zori, spre trei / mai mult albastru-amar, / în alt dans nu mă vrei? "

Această „fată din dans" e moartea. Limbajul nu e, aşadar, mai puţin ermetic, dar e mai puţin bizar:

„Lungi şi albastre nopţile | mereu aplecate, afunde l în oale cu smalţuri / duc ochii în ritm / la indii sunate. || Aş a, între vînt mai stau / şi-ntre corbii: crau-crau'|

Aproape orice caracter discursiv e absent. Cuvintele se ating, se descarcă unele în altele, fulgerător, ca nişte scurt-circuite lirice:

„Acum | înfloresc >7 *Acum înfloresc. || Acum / e negură || Acum e negură. //Acum /lumină. //Şi scrum acum".*

„Aici am ajuns: / o corabie mă suie / printre maluri de flăcări / lingă legendă".

Foarte rar poezia e lăsată să se desfăşoare, ca în *La urmă,* memorabil poem despre singurătate:

Dimitrie Stelaru

„ La urmă am rămas ultima casă / peste pământ. Cîteodată eşti singur, / nu mai cunoşti nimic şi nici ce-a fost | închizi uşile, pui zăvoarele | şi asculţi picăturile timpului din pendulă / şi îmbătrîneşti cu tine. | Noaptea e granit negru fără chip, fără naştere, unde îţi aşterni piciorul trupului / sufletul; plopii din grădină / cu limbi de platină spun lunii că te-am văzut / prin fereastră cum sărutai genele iubitei | că hîrtiile de pe masă aţipiseră sub păienjenişul literelor. || Oamenii vor trăi între toate zidurile / îşi vor aşeza tălpile peste praguri de aramă, de noroi, | dar odată vor ajunge la casa mea ".

Temele au rămas cele dinainte: deznădejdea, solitudinea, moartea. Doar „figuraţia" lirică e alta, mai simplă, mai directă, în adîncul poemelor răsună ţipăt de corbi şi vaierul unor fiinţe nevăzute.

(Contemporanul, nr. 5, 1969)